

İLKOKUL VE ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN "UZAKTAN EĞİTİM" ÇALIŞMALARINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARI

Elementary and secondary school pupils' metaphoric perceptions related to "distance learning" studies

Emre BÜYÜK

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Yüksek Lisans Öğrencisi
İSTANBUL/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1696-6403>

Prof. Dr. Kaya YILDIZ

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Bolu/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5390-7525>

ÖZET

Bu araştırmada, öğrencilerin "uzaktan eğitim" çalışmalarına dair algıları, metaforlar aracılığı ile ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 öğretim yılı bahar döneminde İstanbul ili Bahçelievler ilçesi sınırları içerisinde yer alan ilkokul ve ortaokullarda öğrenim gören toplam 187 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin "Uzaktan Eğitim" kavramına ilişkin yükledikleri metaforik anlamların ele alınıp irdelenmesine olanak sağlayan bu araştırmada, nitel araştırma modellerinden olgubilim deseninden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiş, bir uzmanın görüşü alınarak hazırlanmış ve iştirakçilere uygulanmıştır. Öğrencilerin "Uzaktan Eğitim.....benzer, çünkü....." ifadesindeki boşlukları doldurmasıyla ulaşılan bulguların çözümlenmesinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır. İştirakçilerin ürettikleri metaforlar benzer olsa dahi sebepleri farklılaşabileceğinden "çünkü" bölümü özenle incelenmiştir. Bu formlar kullanılarak ulaşılan bulgular araştırma kaynağını oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre 187 öğrenci 'uzaktan eğitim' algısına ait toplam 69 metafor üretmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu tarafından türetilen yedi metaforun sırasıyla; "okul", "faydasız", "zorluk", "görüntülü konuşma", "youtube", "ders", "televizyon" olduğu tespit edilmiş olup belirlenen metaforlar benzer özelliklerine ve gerekçelerine göre 6 kategoriye ayrılarak kategorize edilmiştir. Bu kategoriler ele alındığında, uzaktan eğitim sürecine ilişkin, öğrencilerin bir kısmının olumlu algılarına rağmen bir kısmının da olumsuz yönde algılarının bulunduğu, bazılarının ise çekimsiz davrandıkları görülmüştür. Öğrencilerin oluşturdukları olumlu metaforların diğer kategorilere göre daha çok elde edilen sonuçlar arasında olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine dair oluşturdukları farklı algıların bu sürece ilişkin değişik bakış açıları ve sergilenen tutumların varlığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Canlı Ders, Covid-19

ABSTRACT

This In this research, it is aimed to reveal the pupils' opinions related to "distance learning" studies by means of metaphors. Totally 187 pupils who receive education in elementary and secondary schools within the boundaries of İstanbul province, Bahçelievler district in 2020-2021 school year, constitute the study group of the research. In this study which enables to reveal and scrutinize metaphorical meanings that pupils attribute to "distance learning" notion, phenomenology pattern has been benefited which is one of the qualitative research models. Acquired data have been collected by using semi-structured interview form which has been prepared by the opinion of a specialist and it has been applied to the participants. For the analysis of the data attained with pupils' filling the blanks in the expression of "Distance learning is like,because" content analysis technique has been used. Even if the metaphors are same which has been produced by the participants, "because" parts are analyzed carefully since their reasons might differentiate. The findings attained by using this form have been constituted research source. According to the research result 187 pupils have produced totally 69 metaphors related to "distance learning" perception. 7 metaphors which have been produced by the vast majority of pupils are seen as respectively; "school", "useless", "difficulty", "video talk", "youtube", "subject", "television". These metaphors have been categorized into 6 different categories according to their similar features and reasons. When these categories are analyzed related to the distance learning studies, it has been seen that although some of the pupils perceive positively, some of them perceive negatively, as for some of them behave timidly. It is in the among of the drawing conclusions that the number of positive metaphors which pupils have produced is more than the other categories. As for that pupils have a great number of different perceptions directed to distance learning studies propounds that pupils may have different points of view and attitudes directed to distance learning studies.

Key Words: Distance Learning, Live Class, Covid-19.

1. GİRİŞ

Eğitim sürekli gelişmekte olan aktif bir süreçtir. İnsanların doğumundan ölümüne kadar eğitimin önemli bir yeri bulunmakla birlikte insanı etkileyen her şeyden eğitim de etkilenmektedir. Bundan dolayı günümüzde teknolojinin gelişmesi ve hayatın her alanında etkili olmasıyla insanlar teknolojik araçları kullanarak daha fazla bilgiyle ilişkili hale gelmektedir (Arı, 2010). Uzaktan eğitim metodu geleneksel eğitimin olağan sorunlarını bir miktar giderebilmek için eğitim sistemine dahil edilmiştir. Eğitim sürecinde yaşanan sorunlara dünya üzerinde birçok ülkede eğitimin maliyetini düşürmek ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve yaşam boyu eğitim imkânı sunmak gibi amaçlarla teşvik edilmektedir. Zaman ve mekansal bağımsız olan uzaktan eğitim, geleneksel eğitime alternatif olarak ortaya çıkan ve son yıllarda teknolojinin de kullanılmasıyla gelişen öğretim yöntemidir. (Uşun, 2006; 210-228; Yamamoto ve Altun, 2020).

Uzaktan eğitim öğrenci, öğretmen ve öğrenme materyallerine ulaşmadaki zorlukları azaltmaya çalışan, bunu yapabilmek için eldeki teknolojileri yararlı bir şekilde kullanan disiplinler arası bir alandır. (Bozkurt, 2016). Uzaktan eğitim basit bir ifadeyle öğrenen ve öğretmenin mekansal olarak aynı yerde olmadığı bir eğitim şeklidir. Başka bir ifadeyle; “zaman ve mekândan bağımsız eğitim yöntemi” olarak ifade edilebilir.

Uzaktan eğitimle ilgili alanyazında birçok tanım mevcuttur. İlk olarak bu terim 1892 yılında Wisconsin Üniversitesi'nin Kataloğunda yer almıştır. Aynı şekilde Uzaktan eğitim teriminin bir yazı içinde kullanılması da yine Wisconsin Üniversitesi'nin yöneticisi William ighty tarafından 1906 yılında gerçekleştirilmiştir. 1960 ve 1970'lerde Alman asıllı eğitimci Otto Peters tarafından Almanya'da tanıtılmaya başlanmış ve aynı yıllarda Fransa'daki uzaktan eğitim kurumlarının ismi olarak kullanılmıştır (Kaya, 2002). Bir başka tanıma göre uzaktan eğitim; geleneksel eğitim öğretim yöntemlerinin sorunlarına bir çözüm yolu olarak uygulanmaya başlanan, çeşitli öğretim ortamlarının kullanılmasıyla öğrenen ve öğretmenler arasında iletişimin özel olarak hazırlandığı, eğitim etkinliklerinin planlandığı bir eğitim yöntemidir (İçten, 2006).

United States Distance Learning Association'a (USDLA) göre uzaktan eğitimin tanımı; ses, görüntü, uydu, grafik, video, çoklu ortamlar, bilgisayar, internet gibi dijital ve elektronik araçlar kullanılarak eğitimin farklı mekanlardaki öğrencilere ulaştırılması yöntemidir. Uzaktan eğitim sürecinde öğretene ve öğrenenin mekânsal olarak birbirlerinden farklı yerlerde olmasından dolayı yazılı materyallerin ve matbu malzemelerin veya eğitimde dijital ve elektronik araçların kullanılması gerekmektedir Özbay (2015).

1.1. Dünyada Uzaktan Eğitim

Dünya eğitim sistemlerinde uzaktan eğitimin ilk örneği İngiltere'de mektup yoluyla yapılmıştır. Uzaktan eğitim; öğrenen, öğretene ve iletişim kanalı olmak üzere üç temel bağlamdan oluşmaktadır. Öğretene ile öğrenme ihtiyacı olan arasındaki bağ, İletişim yöntemidir (Moore,1973).

Uzaktan eğitimin 18. Yüzyıl başlarında mektupla eğitim metodu ile başlamasının ardından geçen üç asır sonra, Dünyada televizyon ve internet aracılığıyla eğitimler yapılmaya başlanmıştır. Çağımızda gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde uzaktan eğitim programı bulunmayan eğitim kurumu yok denecek kadar azdır. Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile, sanal gerçeklik ve karma gerçeklik gözlükleri ile de uzaktan eğitim çalışmaları yürütülmektedir (Yamamoto vd., 2018).

1.2. Türkiye'de Uzaktan Eğitim

Türkiye'de uzaktan eğitim ilk olarak 1927'de yapılan eğitimdeki problemlerin ele alındığı bir toplantıda görüşülmüş ve bu metotla okur yazar olmayanlara okur yazarlık becerisinin kazandırılması amaçlanmıştır. Mektup aracılığıyla uzaktan eğitim şeklinde uygulanmaya çalışılmıştır (Alkan, 1987). Halkın %90'ının okuma yazma bilmemesi gerekçesiyle öğretmen olmadan okur yazarlığın gerçekleşmeyeceği fikriyle mektupla uzaktan eğitime hiç başlanamamış ve bu düşünce olarak kalmıştır. (Kaya ve Odabaşı, 1996) 1956 yılından itibaren uzaktan eğitime yönelik girişimlerde bulunulmuş ve 1960'ta İstatistik ve Yayın Müdürlüğü uhdesinde “Mektupla Öğretim Merkezi” faaliyete geçirilmiştir (Özarlan ve Ozan, 2014).

Milli Eğitim Bakanlığınca 1978 yılında “Açık Üniversite” teşkil edilmesi düşüncesi ele alınmıştır. Bu fikir 1981'de faaliyete geçirilmiş ve Anadolu Üniversitesi uhdesinde yükseköğretim seviyesinde eğitime başlayan ilk Açık Öğretim Fakültesi faaliyete geçirilmiştir (Gelişli, 2015). Milli Eğitim Bakanlığınca 1992 yılında ise ortaöğretim seviyesinde eğitim veren açık öğretim lisesi ve 1998'de 6, 7 ve 8'inci sınıflar seviyesinde eğitime başlayan açık ilköğretim okulu faaliyete geçmiştir (Demiray ve Adıyaman, 2002).

Günümüzde uzaktan eğitim faaliyetleri bu alanda icraat gösteren kamu kurumları, üniversiteler ve çeşitli özel uzaktan eğitim merkezleri tarafından uygulanmaktadır. Bu kurumlar uzaktan eğitim süreci dahilinde birçok sertifikasyon programı düzenleyerek hayat boyu öğrenmeyi teşvik etmektedir. Bununla birlikte günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gerekli e-çerik dokümanlarının ve bileşenlerinin sağlanması amacıyla Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformu kurulmuş ve bu alt yapıyı kullanmayı teşvik eden bir uzaktan eğitim merkezi hayata geçirilmiştir. Bu merkezde hem eğitimcilerin mesleki hizmetiçi gelişimleri sağlanmakta hem de öğrencilere dersler uzaktan eğitim aracılığıyla sunulmaktadır (Kaçan, Gelen, 2020).

1.3. Covid-19 Sürecinde Uzaktan Eğitim

Dünya ilk olarak 29 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıktığı öne sürülen bir virüs tehdidine maruz bırakılmıştır. Bu virüsün insanlar arasında çok hızlı bir şekilde yayılım göstererek dünyayı tehdit etmekte olan global bir pandemi haline evrilmesi, sıkıyönetim, karantina, sosyal mesafenin korunması ve salgının yavaşlatılmasına yönelik çeşitli düzenlemeler uygulanmaya başlanmıştır. En başta sağlık sektörü olmak üzere pandemi birçok sektörü olumsuz etkilemiştir. Bunların başında sağlıktan sonra en fazla olumsuz etkilenen eğitim sektörü olmuştur. (Üstün ve Özçiftçi, 2020: 144).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafınca dünya genelini etkileyen bir pandemi ilan edildiği 11 Mart 2020 tarihi itibarıyla Türkiye'de ilk covid-19 vakasına rastlandığı sağlık bakanlığınca bildirilmiştir (Sağlık Bakanlığı, 25 Aralık 2020). Ülkemizde ilk vakanın bildirilmesinden bir gün sonra ise bilim kurulunun önerisiyle tüm eğitim kademelerinde okulların geçici bir süreliğine yüz yüze eğitime ara verilmesi ve uzaktan eğitime geçilmesi kararlaştırılmıştır. Okulların kapalı olması ve uzaktan eğitime geçilmesinden dolayı 1 Şubat 2021 itibarıyla ülkemizde 24,901,925 öğrenci etkilenirken dünya da kısmi olarak açılan okullar dâhil 28 ülkede toplam 221 milyon öğrencinin etkilendiği görülmektedir (UNESCO, 2021).

Pandeminin yayılmasını durdurmak amacıyla okulların kapatılması ya da ulusal olarak alınan tedbirler sonucunda milyonlarca öğrenci bu süreçten etkilenmiştir (UNESCO, 2020). Pandemi sonucu oluşan olumsuz etkileri azaltmak için ülkemizde de uzaktan eğitim yöntemine geçilmiştir. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Covid-19 mücadelesi kapsamında çoğu ülkeye nazaran daha etkin ve hızlı çözümler üreterek süreçteki kararlılığını göstermiştir. Okullar kapatıldıktan sonra uydu üzerinden hem de internet üzerinden yayın yapan TRT EBA TV kanallarını hizmete sunarak uzaktan eğitim desteğini sağlamıştır. Tüm eğitim kademelerinde ihtiyaç duyulan içerikler hızlıca üretilerek uzaktan eğitim platformlarının hizmetine sunulmuştur. (Özer, 2020). Öğretmenler bu süreçte ZOOM, MICROSOFT TEAMS gibi uygulamaları kullanarak, Eğitimde Bilişim Ağı (EBA) üzerinden yapılan eğitimlerle birlikte bu süreci devam ettirmiştir (Kalaç vd., 2020, s.3).

Tüm dünyada beklenmedik bir şekilde eğitim kurumlarının kapatılmak zorunda kalınmasıyla dijital platformlar aracılığıyla eğitim sürdürülmeye çalışılması doğal olarak uzaktan eğitimi gündeme taşımıştır. Ülkeler okulların kapanmasıyla oluşan akademik boşluğu, uzaktan eğitimi kullanarak gidermeye çalışarak, akademik süreci olumsuz etkileyen faktörleri minimuma indirmeye çalışmaktadırlar. Bu zorunlu sürecinin sonucunda bir milyardan üzerinde öğrenci geleneksel eğitim ortamından uzaklaşmıştır (Genç, Gümrükçüoğlu, 2020).

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve veri toplama araçları ile verilerin analizine ilişkin yararlanılan teknikler, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları süreci ile ilgili veriler bulunmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

İlkokul ve Ortaokul öğrencilerinin "Uzaktan Eğitim" olgularına ilişkin metaforik algılarının ortaya çıkarılıp ele alınmasını amaçlayan bu incelemede, nitel araştırma modellerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni kullanılarak yapılan araştırmalarda araştırmacı inceleyeceği çalışma grubu ile yakinen ve uzun süreli görüşmeler yaparak farkına vardığımız ya da varamadığımız olgular hakkında yeni bilgilere ulaşmaya çalışır (Gürbüz ve Şahin, 2015).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılının 1. döneminde İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde bulunan resmî ilkokullar ve ortaokullarda öğrenim görmekte olan 187 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubunda bulunan öğrenciler % 56'si "kız" ve % 44'ü "erkek" öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler

Değişken	Ortaokul	(f)	(%)
Cinsiyet	Kız	104	56,6
	Erkek	83	43,4
Öğrenim Gördükleri Eğitim Kademesi	İlkokul	110	58,8
	Ortaokul	77	41,2
Toplam		187	100

2.3. Veri Toplama

Araştırma verilerini elde etmek için kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, çalışma grubu tarafından taslak olarak oluşturulmuş, akabinde bu forma dair, uzman görüşü alınarak, forma son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda, öğrencilerin demografik bilgilerini elde etmeye yönelik sorular sorulmuş, ardından bu araştırma kapsamında, "Uzaktan Eğitim" kavramına ilişkin düşüncelerin metaforlar kullanılarak tespit edilmesi için öğrencilerden "Uzaktan eğitim.....benzer, çünkü....." cümlesindeki boşluklara kendi düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Katılımcıların oluşturduğu metaforlar aynı olsalar dahi farklı nedenler içerebileceğinden "çünkü" kısımları dikkatlice ele alınmıştır. Bu form kullanılarak ulaşılan cevaplar araştırmanın nihai veri kaynağını oluşturmaktadır.

Çalışmada elde edilen veriler, 2020-2021 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde bulunan resmî ilkokullarda eğitim gören ilkokul öğrencilerine araştırmacılar tarafından Eğitim Bilişim Ağı (EBA) aracılığıyla ulaştırılarak tatbik edilerek veriler toplanmıştır. Bu uygulama sonucunda katılımcılardan elde edilen 200 görüşme formundan 13 tanesi eksik veri bulunması veya birden fazla cevaplama içermesi sebebiyle elenmiş geriye kalan 187 görüşme formu analiz işleminde kullanılmıştır.

2.3.1. Verilerin Analizi

Verilerin analizi sürecinde kodlama, temaların elde edilmesi, verilerin kod ve temalara göre gruplandırılması aşamalarından oluşan içerik analizinden faydalanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre içerik analizinde esas gaye, elde edilen verileri izah edilebilecek kavramlara ve kavramlar arası kurulabilecek ilişkilere erişmektir. Öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar, dört aşama ile analiz edilmiştir: Kodlama ve ayıklama, Örnek metafor belirleme, Kategori geliştirme ve Geçerlik ve güvenilirliği sağlama olarak uygulanmıştır (Saban, 2008).

2.3.2. Kodlama ve Ayıklama

Öğrencilere EBA platformu kullanılarak ulaştırılan görüşme formları gözden geçirilmiş olup, öğrencilerin tamamının geçerli metafor oluşturmadıkları, bir kısmının ise metafor oluşturdukları hâlde geçerli bir sebep belirtmedikleri tespit edilmiş ve bu cevaplar değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Katılımcılar tarafından geliştirilen metaforlar ve sunulan gerekçeler, öğrencileri eğitim gördükleri kurum türü ve cinsiyet değişkenleri ile araştırmacı tarafından oluşturulan numaralandırma sistemi kullanılarak yazılmıştır. Üç kademeli bu kodlamada, ilk harf öğrencinin öğrenim gördüğü kurum türü değişkenini (İ: İlkokul; O: Ortaokul) , ikinci harf ise cinsiyet değişkenini (K: Kız; E:Erkek) son olarak verilen rakam ise öğrencinin sayısal sıralamasını ifade etmektedir. Örnek OK7, İE30, OK35, İE3; gibi.

2.3.3. Örnek Metafor Derleme

Öğrencilere uygulanan 187 görüşme formu ayrıştırıldıktan sonra, tek tek ele alınmış ve "Uzaktan eğitim" sürecine dair 187 adet metafor ürettikleri gözlenmiştir. Oluşturulan metaforlar arasından kategorisini en iyi yansıtan metaforlar derlenmiş, elde edilen metaforlar bulgular bölümünde, ilgili kategorinin alt başlığı olarak sunulmuştur.

2.3.4. Kategori Geliştirme Aşaması

EBA platformu üzerinden öğrencilere ulaştırılan veri toplama formundaki kodlarla, metaforlara ait gerekçelerin birlikte sunulduğu bir tablo meydana getirilmiştir. Bu yolla oluşturulan "Uzaktan Eğitim" kavramına ait metaforlar ve gerekçeleri arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Uzaktan Eğitim çalışmalarına

ilişkin görüşler ve metaforla ilgili açıklamalar dikkate alınarak çeşitli kategoriler oluşturulmuştur. Öğrenciler tarafından “Uzaktan Eğitim” kavramıyla ilgili oluşturulan metaforların içerikleri baz alınarak elde edilen 6 kategori; “Eğitim, Yetersizlik, Teknoloji, Etkileşim, Fayda ve Diğer kategorisidir.”

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Merriam’a (2013) göre; Geçerlik ve güvenilirlik, araştırmaların türü dikkate alınmaksızın herhangi bir araştırmaya ait kuramsal çerçeve oluşturulması, verilerin elde edilmesi ve analizi ile yorumlanması, bulgularının sunumu aşamalarını kapsayan süreçtir. Bu nedenle yapılan araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilen veriler detaylı olarak ele alınmıştır. Öğrencilerin yanıtlarına bakıldığında ise “Uzaktan Eğitim” kavramına dair 187 ayrı metafor oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bulgular bölümünde detaylı olarak incelenen metaforların yansıttığı kategoriler ele alınmıştır. Belirlenen kategoriler kapsamında ele alınan metaforların, mensubu oldukları kategoriyi yansıtır yansıtmadığının kontrolünün sağlanması gayesiyle bir alanında uzman bir akademisyen görüşüne başvurulmuştur. Araştırmanın güvenilirliğinin tespiti amacıyla uygulanan bu kısımda, “Uzaktan Eğitim” kavramına dair elde edilen 187 metafor ve oluşturulan 6 kavramsal kategori ayrı ayrı tablolar halinde, ham haliyle, başka bir araştırmacı ile paylaşılmıştır ve kendisinden metaforların, kavramsal olarak kategorize ederek tabloya yerleştirilmesi istenmiştir. Araştırmacılar tarafından yapılan eşleştirme ile Uzman tarafından yapılan eşleştirme karşılaştırılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği hesaplamak amacıyla, Miles ve Huberman’ın (1994) geliştirdiği, (güvenirlik= görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı x100) formülü kullanılmıştır. Görüşüne başvurulmuş uzmanın yaptığı eşleştirme ile araştırmacıların yaptığı eşleştirme kıyaslandığında, belirtilen formül kullanılarak güvenilirlik %87 bulunmuştur. Güvenirliğin %70 olarak bulunmasının çalışmanın güvenilirliği bakımından istenen ve pozitif bir sonuç olduğu belirtilebilir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğrencilerin “Uzaktan Eğitim” kavramı hakkında ürettikleri metaforlara ilişkin olarak elde edilen bulgular Tablolar halinde sunulmuş ve analiz edilmiştir.

3.1. Uzaktan Eğitim Kavramına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin “Uzaktan Eğitim” kavramına ilişkin algılarından yola çıkılarak 69 adet metafor tespit edilmiştir. “Uzaktan Eğitim” kavramına ilişkin tespit edilen metaforlar Tablo 2’de alfabetik olarak sıralanmıştır.

Tablo 2. “Uzaktan Eğitim” kavramına ilişkin üretilen metaforlar

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1	Açık Öğretim	1	36.	İletişimsizlik	1
2.	Altın	1	37.	İlgisizlik	1
3.	Anlamsızlık	1	38.	İyilik	1
4.	Araba	1	39.	Kitap	2
5.	Ayrılık	2	40.	Kolaylık	1
6.	Başarı	1	41.	Köprü	3
7.	Can Yeleği	1	42.	Kötülük	1
8.	Canlı ders	2	43.	Kumanda	1
9.	Canlı yayın	2	44.	Memleket	2
10.	Çaresizlik	2	45.	Normal dışı eğitim	1
11.	Çiçek	1	46.	Okul	48
12.	Ders	6	47.	Online	1
13.	Dizi- Film	3	48.	Otobüs	1
14.	Eba	1	49.	Oyun	3
15.	Eğitim	4	50.	Öğretmen	1
16.	Eğitimsizlik	1	51.	Pencereden bakmak	1
17.	Ev okulu	2	52.	Robot	1
18.	Evdeki hayat	2	53.	Sabır	1
19.	Evden çalışma	1	54.	Sevgisizlik	1
20.	Evden çıkamama	1	55.	Sıkıcı	2
21.	Eziyet	1	56.	Sınıf	2
22.	Eziyet	1	57.	Sosyalleşememe	1

23.	Faydasızlık	10	58.	Teknoloji	2
24.	Felaket	1	59.	Telefon	1
25.	Gelişim	1	60.	Televizyon	5
26.	Gereklilik	1	61.	Uçak	1
27.	Gezinti	1	62.	Umut	1
28.	Görüntülü Konuşma	7	63.	Uzak kalma	1
29.	Güneş	1	64.	Yaprakları dağılmış ağaç	1
30.	Güzel	4	65.	Yemek	1
31.	Hapis	1	66.	Yetersiz	7
32.	Hasret- Özlem	4	67.	Youtube	6
33.	Hayat	1	68.	Yüz yüze eğitim	3
34.	Hiçbir şey	1	69.	Zorluk	8
35.	Işık	1			
TOPLAM					187

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin algılarından yola çıkarak “Uzaktan Eğitim” kavramıyla ilgili 69 adet metafor üretildiği belirlenmiştir. Katılımcılar tarafından çoğunlukla üretilen ilk beş metafor gözden geçirildiğinde sırası ile; Okul (n=48), Faydasızlık (n=10), Zorluk (n=8), Görüntülü Konuşma (n=7), Yetersizlik (n=7) ve Youtube (n=6) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin ürettiği 69 adet metafor araştırmacılar tarafından 6 kategoride gruplandırılmıştır. Bu kategoriler sırasıyla;

1. Eğitim Ortamı
2. Yetersiz
3. Teknoloji
4. Etkileşim
5. Fayda
6. Diğer

3.2. Eğitim Ortamı

Öğrencilere ait görüşler incelendiğinde elde edilen metaforlar ile belirlenen “Eğitim Ortamı” kategorisinde, 69 öğrencinin geliştirdiği 9 metafor mevcut olup bu kategori dahilinde geliştirilen metaforlar Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. “Eğitim Ortamı” kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Okul	48	6.	Canlı ders	2
2.	Ders	6	7.	Ev okulu	2
3.	Eğitim	4	8.	Açık Öğretim	1
4.	Yüz yüze eğitim	3	9.	Öğretmen	1
5.	Sınıf	2			
TOPLAM					69

Tablo 3’te “Yüz yüze eğitim” kategorisinde mevcut olan metaforlar ve bu metaforları geliştiren öğrenci sayısına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo 3 gözden geçirildiğinde, bu kategori kapsamında öğrenciler tarafından en sık tercih edilen metaforun Okul (n=48) olduğu belirlenmiştir. Aşağıda “Eğitim Ortamı” kategorisine dair geliştirilen metaforların öğrenciler tarafından sunulan gerekçelerine ilişkin bazı örnekler sunulmuştur.

Okul: “Derslerimizi okulda gibi yapabiliyoruz” (İE21).

Okul: “Her gün yeni bilgiler öğrenmeye devam ediyoruz” (İK3).

Açık öğretim: “Sınavlar haricinde okula gitmiyoruz” (İK46).

3.3. Yetersizlik

Öğrencilere ait görüşler incelendiğinde elde edilen metaforlar ile belirlenen “Yetersizlik” kategorisinde, 36 öğrencinin geliştirdiği 14 metafor mevcut olup bu kategori dahilinde geliştirilen metaforlar Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. “Yetersizlik” kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Faydasız	10	8	Felaket	1
2.	Zorluk	8	9	Altın	1
3.	Yetersizlik	7	10	Yemek	1
4.	Köprü	3	11	Hayat	1
5.	Eziyet	1	12	Demokrasi	1
6.	Uçak	1	13	Anlamsızlık	1
7.	Eğitimsizlik	1	14	Gezinti	1
TOPLAM					36

Tablo 4’te “Yüz yüze eğitim” kategorisinde mevcut olan metaforlar ve bu metaforları geliştiren öğrenci sayısına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo 4 gözden geçirildiğinde, bu kategori kapsamında öğrenciler tarafından en sık tercih edilen metaforun Faydasız (n=10) olduğu belirlenmiştir. Aşağıda “Yetersizlik” kategorisine dair geliştirilen metaforların öğrenciler tarafından sunulan gerekçelerine ilişkin bazı örnekler sunulmuştur.

Zorluk: “Yeni bir şeyleri öğrenmek çok zor oluyor.” (İE17).

Yemek: “Şartlar ne olursa olsun pişmeden yemek mümkün değil. Öncesinde hazırlanmak gerekiyor.” (İE11).

Altın: “İkanı olan ulaşabiliyor” (İK41).

Gezinti: “Boşa zaman geçiriyoruz” (OK41).

Felaket: “Eğitimden geri kalıyorum ve bir şey anlamıyorum” (İK2).

Hayat: “Hep bir şeyler eksik” (İK5).

Eğitimsizlik: “Okuldan uzaksın” (İK17).

Demokrasi: “Varlığından söz edilir ama yaşamak mümkün değil” (OE14).

3.4. Teknoloji

Öğrencilere ait görüşler incelendiğinde elde edilen metaforlar ile belirlenen “Teknoloji” kategorisinde, 33 öğrencinin geliştirdiği 13 metafor mevcut olup bu kategori dahilinde geliştirilen metaforlar Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. “Teknoloji” kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Görüntülü Konuşma	7	8.	Telefon	1
2.	Youtube	6	9.	Robot	1
3.	Televizyon	5	10.	Eba	1
4.	Dizi- Film	3	11.	Köprü	1
5.	Teknoloji	2	12.	Eyden çalışma	1
6.	Canlı yayın	2	13.	Kumanda	1
7.	Online olmak	1		Telefon	1
TOPLAM					33

Tablo 5’te “Teknoloji” kategorisinde mevcut olan metaforlar ve bu metaforları geliştiren öğrenci sayısına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo 5 gözden geçirildiğinde, bu kategori kapsamında öğrenciler tarafından en sık tercih edilen metaforun Görüntülü konuşma (n=7) olduğu belirlenmiştir. Aşağıda “Teknoloji” kategorisine dair geliştirilen metaforların öğrenciler tarafından sunulan gerekçelerine ilişkin bazı örnekler sunulmuştur.

Görüntülü Konuşma: “Teknolojik aletlerle birbirimizi görüyor ve konuşuyoruz.” (İK26).

Televizyon: “Her gün ekrandan izleyip dinliyoruz.” (İK21).

Canlı yayın: “Soru sorup cevap alabiliyoruz.” (İK57).

Köprüye: “Uzaktaki insanları yakınlaştırıp bilgi akışını sağlıyor.” (İE39).

3.5. Etkileşim

Öğrencilere ait görüşler incelendiğinde elde edilen metaforlar ile belirlenen “Etkileşim” kategorisinde, 28 öğrencinin geliştirdiği 18 metafor mevcut olup bu kategori dahilinde geliştirilen metaforlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. “Etkileşim” kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Hasret- Özlem	4	10.	Evden çıkamama	1
2.	Güzel	4	11.	Sosyalleşememe	1
3.	Ayrılık	2	12.	Pencereden bakmak	1
4.	Çaresizlik	2	13.	Sabır	1
5.	Memleket	2	14.	Uzak kalma	1
6.	Sıkıcı	2	15.	Sevgisizlik	1
7.	Yaprakları dağılmış ağaç	1	16.	Eziyet	1
8.	Kötülük	1	17.	İletişimsizlik	1
9.	Umut	1	18.	İlgisizlik	1
TOPLAM					28

Tablo 6’te “Etkileşim” kategorisinde mevcut olan metaforlar ve bu metaforları geliştiren öğrenci sayısına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo 6 gözden geçirildiğinde, bu kategori kapsamında öğrenciler tarafından en sık tercih edilen metaforun Hasret- Özlem (n=4) olduğu belirlenmiştir. Aşağıda “Etkileşim” kategorisine dair geliştirilen metaforların öğrenciler tarafından sunulan gerekçelerine ilişkin bazı örnekler sunulmuştur.

Memleket: “Özlersin ama gidemezsin.” (OK34).

Umut: “Şu karanlık günlerde aydınlığa çıkabilmek için tek umut eğitimidir.” (İE6).

Hasret: “Arkadaşlarımı ve öğretmenimi çok özledim.” (İE50).

Pencereden bakmak: “Arkadaşlarımı ve öğretmenimi görüyorum ama yanlarına gidemiyorum.” (İK10).

Güzel: “Bu zamanda bile çok şeyler öğreniyorum.” (OE31).

3.6. Fayda

Öğrencilere ait görüşler incelendiğinde elde edilen metaforlar ile belirlenen “Fayda” kategorisinde, 14 öğrencinin geliştirdiği 13 metafor mevcut olup bu kategori dahilinde geliştirilen metaforlar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. “Fayda” kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Kitap	2	8.	Çiçek	1
2.	Can Yeleği	1	9.	Normal dışı eğitim	1
3.	Köprü	1	10.	Başarı	1
4.	Gereklilik	1	11.	İyilik	1
5.	Araba	1	12.	Güneş	1
6.	Işık	1	13.	Gelişim	1
7.	Kolaylık	1			
TOPLAM					14

Tablo 7’de “Fayda” kategorisinde mevcut olan metaforlar ve bu metaforları geliştiren öğrenci sayısına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo 7 gözden geçirildiğinde, bu kategori kapsamında öğrenciler tarafından en sık tercih edilen metaforun Kitap (n=2) olduğu belirlenmiştir. Aşağıda “Fayda” kategorisine dair geliştirilen metaforların öğrenciler tarafından sunulan gerekçelerine ilişkin bazı örnekler sunulmuştur.

Kitap: “Kitaplardaki gibi bilgiler öğreniriz.” (İK22).

Can Yeleği: “En zor günlerde bile eğitimi ayakta tutmuştur.” (İE42).

Köprü: “Uzaktaki insanları bir araya getirir, Bilgi akışını sağlar.” (İE46).

Araba: “Bizi bir yerden başka bir yere ulaştırır.” (İK38).

Çiçek: “Gerektiği şekilde ilgi gösterilirse sonuçları bizi memnun eder.” (İK52).

Güneş: “Bizi her koşulda aydınlatır.” (OK42).

3.7. Diğer

Öğrencilere ait görüşler incelendiğinde elde edilen metaforlar ile belirlenen “Diğer” kategorisinde, 7 öğrencinin geliştirdiği 4 metafor mevcut olup bu kategori dahilinde geliştirilen metaforlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. “Diğer” kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Oyun	3	3.	Otobüs	1
2.	Evdeki Hayat	2	4.	Hapis	1
TOPLAM					7

Tablo 8’te “Diğer” kategorisinde mevcut olan metaforlar ve bu metaforları geliştiren öğrenci sayısına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo 8 gözden geçirildiğinde, bu kategori kapsamında öğrenciler tarafından en sık tercih edilen metaforun Oyun (n=2) olduğu belirlenmiştir. Aşağıda “Diğer” kategorisine dair geliştirilen metaforların öğrenciler tarafından sunulan gerekçelerine ilişkin bazı örnekler sunulmuştur.

Oyun: “Dersi dinlerken kendimi oyunda gibi hissediyorum.” (İE14).

Hapis: “Evden çıkamıyoruz.” (İK16).

Otobüs: “Öğretmenimiz şoför bizler de yolcular gibiyiz.” (İK23).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma kapsamında elde edilen metaforlar, öğrencilerin geliştirdiği “Uzaktan eğitim” kavramıyla ilgili algılarını belirlemek amacıyla uygulanmıştır. 2020-2021 öğretim yılı 1. döneminde İstanbul Bahçelievler ilçesinde öğrenim görmekte olan ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitim kavramına dair algılarını tespit etmek ve belirlenen algıların değerlendirilerek neticelendirilmesini amaçlayan bu araştırma için öğrencilerin görüşlerine başvurulmuş ve buna bağlı olarak “Uzaktan eğitim” kavramına dair 69 adet metafor ortaya konduğu görülmüştür. Üretilen bu metaforlar altı kategori altında toplanmış olup sırasıyla ele alındığında; Eğitim ortamı (48 Okul), Yetersizlik (10 Faydasız), Teknoloji (7 Görüntülü konuşma), Teknoloji (6 Youtube), Eğitim ortamı (6 Ders), Teknoloji (5 Televizyon) olduğu görülmektedir. “Ayrıca öğrenciler tarafından “Uzaktan eğitim” metaforuna ilişkin olarak oluşturulan 69 metafor; ‘Eğitim Ortamı’, ‘Eğitim Ortamı’, ‘Yetersizlik’, ‘Teknoloji’, ‘Etkileşim’, ‘Fayda’, ‘Diğer’ olmak üzere 6 kategori altında toplanmıştır.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında, öğrencilerin ‘uzaktan eğitim kavramına ilişkin algılarının belirlenmesi kapsamında literatür taraması yapıldığında bulunan Genç ve Gümrükçüoğlu, (2020) ve Kırtak, (2020), tarafından yapılan araştırmalar incelendiğinde, Uzaktan eğitim kavramı ile ilgili olarak öğrencilerde oluşan algıların bir kısmının pozitif olduğu bir kısmının da negatif olduğu sonucuna erişilmiştir. Alanyazın incelendiğinde birbirlerine benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Genç ve Gümrükçüoğlu (2020) tarafından yapılan araştırma kapsamında şu sonuçlar elde edilmiştir: Yüz yüze eğitime devam eden örgün eğitim öğrencileri, pandemi nedeniyle uzaktan eğitim sürecinde eğitimlerine senkron ve asenkron olarak devam etmektedirler. Öğrencilerin imkanlar dahilinde internet erişimine sahip oldukları zaman akademik çalışmalarını zamanında takip edebildikleri belirlenmiştir. Pandemi sürecinde öğrencilerin yüz yüze eğitimden uzak kalmalarının hem fiziksel hem de ruhsal anlamda öğrencileri etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Yüz yüze eğitimin öğrenciler üzerinde hem dersler hem de sınavlara odaklanmalarını hususunda olumlu etki yaratırken materyal temininde yetersizlik yaşamalarının psikososyal ve ekonomik açıdan öğrencilerin sınavlara ve derslere odaklanmasını olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

Kırak (2020) tarafından yapılan başka bir çalışma neticesinde; uzaktan eğitimin sağladığı en büyük avantajın eğitime istenilen zamanda ulaşılabilir olması olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca ders notlarına ulaşmanın kolay olması, ders tekrarını istediği zaman yapabiliyor olma, derslere ev konforunda istedikleri

zaman ulaşabiliyor olmaktan memnun olunduğu görülmüş. Ayrıca özellikle sözel ve uygulamalı olmayan dersleri uzaktan eğitimle görmenin daha kolay olduğu, daha ekonomik olduğu, ulaşım için ayrıca vakit harcanmadığından kendilerine zaman ayırabildikleri ve ödev, proje yaparken bilgisayar programlarını kullanabildikleri gibi çeşitli avantajları belirttikleri de görülmektedir.

Araştırma sonuçları ilkökul ve ortaokul öğrencilerin uzaktan eğitimin avantajlarından daha fazla yararlandıkları görülmüştür. Tabii ki burada pandemi sürecinin 2020- 2021 eğitim öğretim yılına da sarkmasından ve bir önceki dönemden edinilen tecrübelerin, Bakanlık, Öğretmenler ve Öğrenciler tarafından edinilmiş olmasının rolü büyüktür.

5. ÖNERİLER

1. Eğitim kurumlarının mevcut altyapı eksikliklerinin giderilerek uzaktan eğitim sürecini adaptasyonu sağlanması,
2. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde verimli olabilmesi için mesleki gelişim için hizmetiçi kurslarını almaları,
3. Kullanılacak ders ve etkinliklere ilişkin materyallerinin uzaktan eğitimin doğasına uygun olarak geliştirilmesi,
4. Öğrencilere uzaktan eğitimden yeterli düzeyde fayda görebilmeleri için teknik destek sağlanması ve gerekli eğitimin verilmesi
5. Covid-19 sürecinden sonra da örgün eğitim ile birlikte uzaktan eğitimin de devam ettirilmesi ve yüz yüze eğitim ile entegre hale getirilmelidir.

KAYNAKÇA

Alkan, C. (1987). *Uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No 157.

Arı, M. (2010). İnternet tabanlı uzaktan eğitim teknolojilerinde wimax esnekliği”, URL: http://www.emo.org.tr/ekler/f9b5ec26abebe62_ek.pdf, Erişim Tarihi: 12 Kasım 2015.

Bozkurt, A. (2016). Bağlantıcı kitlesel açık çevrimiçi derslerde etkileşim örüntüleri ve öğrenenöğrenen rollerinin belirlenmesi. *Doktora Tezi*. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı. Eskişehir

Demiray, U. ve Adıyaman, Z. (2002). *Kuruluşunun 10. yılında açıköğretim lisesi ile ilgili çalışmalar kaynakçası*, 2. Baskı, Eskişehir.

Genç, M. F., & Gümrükçüoğlu, S. (2020). Koronavirüs (Covid-19) sürecinde ilâhiyat fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışları. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).

Gürbüz, S. ve Şahin F. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi

İçten, T. (2006). Uzaktan eğitim öğrencileri için çevrimiçi sınav sistemi uygulamasının geliştirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kaçan, A., & Gelen, İ. (2020). Türkiye’deki uzaktan eğitim programlarına bir bakış. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(1), 1-21.

Kalaç, M.Ö., Telli, G., Eronal, Y. (2020). *Covid-19 mücadelesi kapsamında uzaktan eğitim sürecinde engelli öğrencilerin durumu sorunlar ve çözüm önerileri*. Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Basımevi Müdürlüğü

Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim* (1. Baskı). Pegem Akademi: Ankara

Kırtak Ad, N. (2020). Fizik öğretmen adaylarının uzaktan eğitime dair görüşleri. *Eğitim ve Teknoloji*, 2 (2) , 78-90 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitek/issue/59363/784064>

Merriam, S. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Prof. Dr. S Turan, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.

Moore. M. (1973) Toward a theory of independent learning and teaching, journal of higher education, 44, 661-679

Özarslan, Y. ve Ozan, Ö. (2014). Yükseköğretimde uzaktan eğitim programı açma sorunsalı”, xix. türkiye’de internet konferansı, Yaşar Üniversitesi, İzmir.

Özbay, Ö. (2015). Dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 376-394.

Sağlık Bakanlığı. (2020). Türkiye günlük koronavirüs tablosu. <https://covid19.saglik.gov.tr/web> adresinden 1 Şubat 2021 tarihinde edinilmiştir.

UNESCO. (2020ı). Global Education Coalition. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/globalcoalition>, web adresinden 18 Şubat 2021 tarihinde edinilmiştir.

Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Nobel Akademik Yay.

Üstün, Ç., & Özçiftçi, S. (2020). COVID-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: Bir değerlendirme çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(Special Issue on COVID 19), 142-153.

WHO. (2020). WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19- 11 March 2020, <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-sopening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>, web adresinden 1 Şubat 2021 tarihinde edinilmiştir

Yamamoto, G. T., Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, Nisan 2020, Cilt 3, Sayı 1, Sayfa: 25-34

Yamamoto, G. T., Özgeldi, M., & Altun, D. (2018). Instructional developments and progress for open and equal access for learning. *Open and Equal Access for Learning in School Management* (s. 117-143).

